

Päihdetyön kokemusasiantuntijat, vertaistuki ja järjestöt - korvaamattoman tärkeitä päihdepalveluissa

”Päihdepalveluihin pääsyn parantaminen” THL webinaari

Hannu Ylönen, päihdetyön kokemusasiantuntija

3.5.2022

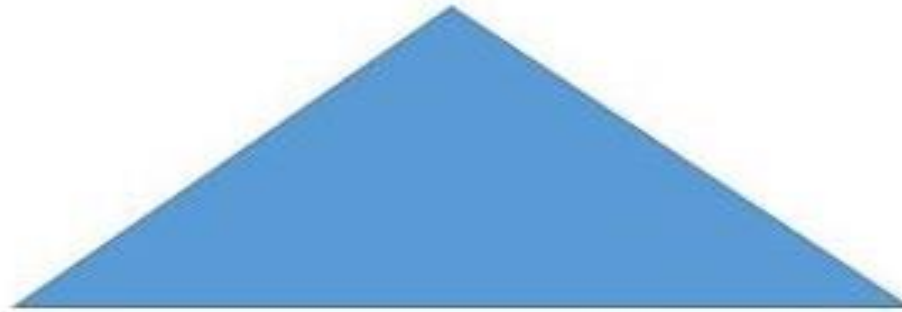
Kokemusasiantuntijat, vertaistuki ja järjestöt korvaamattoman tärkeitä päihdepalveluissa

Tavoite 2020 luvun päihdepalveluihin?

**Voisiko tämä olla tavoite 2020-luvun
päihdepalveluissa?**

Päihdeongelmista kärsivä asiakas (+omainen)

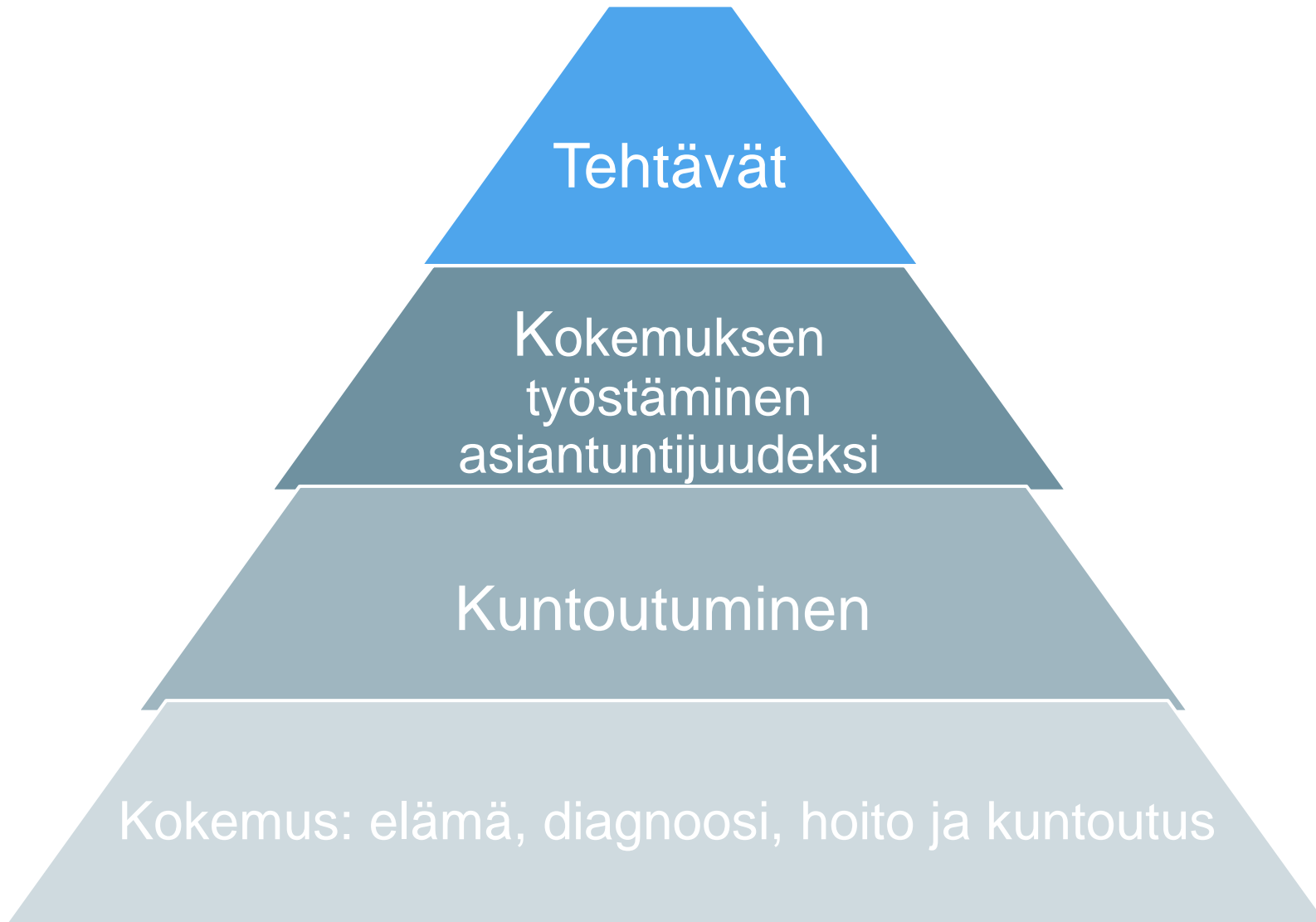

Ammattilaiset

Kokemusasiantuntijat

Kolmannen sektorin yhdistykset ja vertaistuki

Polku päihdetyön kokemusasiantuntijaksi

Päihdetyön kokemusasiantuntija

Kokemusasiantuntijalla on omakohtainen kokemus

- päihderiippuvuudesta
- toipumisesta ja kuntoutumisesta
- erilaisten palvelujen käyttämisestä - tietää mikä auttoi

TAI hän on ollut päihdeongelmasta kärsivän omainen / läheinen (omaiskokemusasiantuntija)

Hänet on koulutettu ko. kokemusasiantuntija tehtävään.

On ihmisenä sopiva ko. kokemusasiantuntija tehtävään.

Päihdetyön kokemusasiantuntijan tehtäviä

**ENNALTA
EHKÄISEVÄ
PÄIHDETYÖ
TÄRKEINTÄ.**

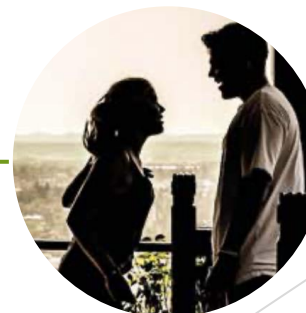
MISSIO: Nuorison ja koko kansan
ajatusmalliksi, asenteeksi ja sloganiksi:
"SE NYT VAAN ON TYHMÄÄ KÄYTTÄÄ
PÄIHTEITÄ"

Miksi käyttäisin
tänään
päihteitä?

Mitä hyötyä
minulle olisi
jos käytän
tänään
päihteitä?

Mitä hyötyä
läheisilleni
olisi jos
käytän
tänään
päihteitä?

Päihdeongelmista kärsivän toivelista sote-palveluille

- ▶ Sote-työntekijöillä oltava yhteinen ymmärrys siitä, että päihderiippuvuus on kuolemanvakava sairaus, josta voi toipua. Toipumiseen (raitistumiseen) tarvitaan usein pitkäkestoista hoitoa ja tukea.
- ▶ Päihteiden liikakäyttö näkyy päälle päin vasta viime vaiheessa. Siksi on tärkeää, että päihdekäyttö otetaan sote-palveluissa systemaattisesti puheeksi asiakastapaamisissa. Päihteistä kysyminen asiakkailta on tänä päivänä yhtä luonnollista kuin ruokailutottumuksista kysyminen.

Päihdeongelmista kärsivän toivelista sote-palveluille

- ▶ 1. Asiakas tarvitsee tietoa tarjolla olevista päihdepalveluista. Viestintää tarjolla olevista päihdepalveluista lisättävä.
- ▶ 2. Sote-työntekijöillä oltava päihdeosaamista ja heidän on tunnettava päihdepalvelujärjestelmä. Tarvitaan lisäkoulutusta.
- ▶ 3. Arvostavaa kohtaamista.
- ▶ 4. Riittävästi vertaistuki palveluja ja mielihyvää tuottavaa toimintaa ammattiavun (lääkärit, psykologit, hoitajat, sosiaalityöntekijät ym.) rinnalle.

Päihdetyön kehittämiskoordinaattorit hyvinvointialueille !

- ▶ Päihdepalveluihin tarvitaan rakenneuudistus:
Hyvinvointialueille ja joka kuntaan päihdepalvelujen kehittämiskoordinaattori, jonka vastuulla on kokemusasiantuntija- ja vertaistukityön lisääminen päihde- ja mielenterveyspalveluissa ja muissa sote-palveluissa.
- ▶ Koordinaattoreilla on hyvä olla omakohtainen toipumiskokemus päihteistä ja koulutus tehtävään.

Päihdetyön kokemusasiantuntijan tehtäviä

- ▶ Ennalta ehkäisevä päihdetyö: Päihdetyön kokemusasiantuntijan pitämät matalan kynnyksen vastaanotot kouluihin, oppilaitoksiin ja sote-järjestöihin.
- ▶ Kokemusasiantuntijan vastaanotot päihdeongelmista kärsiville sote-palveluihin (terveys- ja sosiaaliasemat ym.)
- ▶ Omista päihderiippuvuuksista raitistuneet kokemusasiantuntijat kunnallisten päihdepalvelujen suunnittelu- ja kehittämistehtäviin.
- ▶ Päihdetyön kokemusasiantuntijat sote-henkilöstön ja sote-ammatteihin (lääkäri, psykiatri, hoitaja, sosionomi ym.) opiskelevien kouluttajiksi.

Päihdetyön kokemusasiantuntijan tehtäviä

- ▶ Kokemusasiantuntija vertaisryhmän ohjaajana tai sote-ammattilaisen työparina päihderyhmässä.
- ▶ Tukihenkilö päihderiippuvaisille ja päihderiippuvaisten läheisille.
- ▶ Päihdetyön kokemusasiantuntija työntekijänä päihdepoliklinikalla, katkaisu- ja vieroitushoitoasemilla, päihdehoitajan työparina kotikäynneillä, vanhuspalveluissa, päihdehoitolaitoksissa, asumispalveluissa, sairaaloissa, poliisilaitoksilla, vankiloissa, netti- ja puhelinpalveluissa, päihde- ja mielenterveysyhdistyksissä ja muissa järjestöissä ym.
- ▶ Vaikuttamistyö kuntapäätäjiin ja poliittisiin päättäjiin.

Päihdetyön kokemusasiantuntijan tehtäviä

Päihdetyön kokemus- ja vertaisasiantuntijat ja päihdejärjestöt on integroitava nykyistä paremmin päihdepalveluihin.

VISIO: Sote-hyvinvointialueille ja kuntiin on palkattava ammattilaisten rinnalle **kokemus- ja vertaisasiantuntija koordinaattorit** päihdepalveluja kehittämään.

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN
JÄRJESTÖVERKOSTO

Ennalta ehkäisevä päihdetyö.
Päihdepalvelujen suunnittelu, arviointi ja kehittäminen.
Kouluttaja. Viestintä.

Sote-palveluihin asiakasvastaanotot päihdeongelmista kärsiville - asiakasvastaanotot myös oppilaitoksiin ja järjestöihin. Ammattilaisen työpari. Ohjaaja vertaisryhmässä. Tukihenkilö.

Päihdepoliklinikat. Vieroitushoito. Päihdehoitolaitokset. Sairaalat. Työpaikat. Päihdediakonia. Poliisi- ja vankilatyö. Neuvonta. Netti- ja puhelinpalvelu. Tuki päihdeongelmista kärsivien läheisille. Tutkimustyö. Vaikuttamistyö päättäjiin.

Toimit niin kuin ajattelet

- (Ajatus 1: Alkoholisti ja narkomaani ovat toivottomia tapauksia. Ikuisia luusereita. Juopporetkuja.)
- Ajatus 2: "Päihderiippuvuuksista voi toipua. Päihderiippuvuus on sairaus, jota pitää hoitaa kuten muitakin sairauksia".

Ajatus ► Asenne ► Arvot ► **Toiminta**
"Olet sitä mitä ajattelet"

Tutkittu ammattilaisten tieto + raitistuneiden kokemustieto

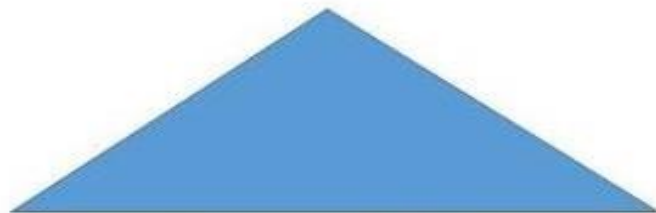
=

UUSI ASIAKASTA AUTTAVA TIETO

"Synnyttää parhaimmillaan uusia sote-innovaatioita päihde- ja mielenterveyspalveluihin"

**Voisiko tämä olla tavoite 2020-luvun
päihdepalveluissa?**

Päihdeongelmista kärsivä asiakas (+omainen)

Ammattilaiset

Kokemusasiantuntijat

Kolmannen sektorin yhdistykset ja vertaistuki

Päihdetyön kokemusasiantuntijana Vantaan terveystieteiden osastolla 2012-2021

Työ alkamassa syksyllä 2012

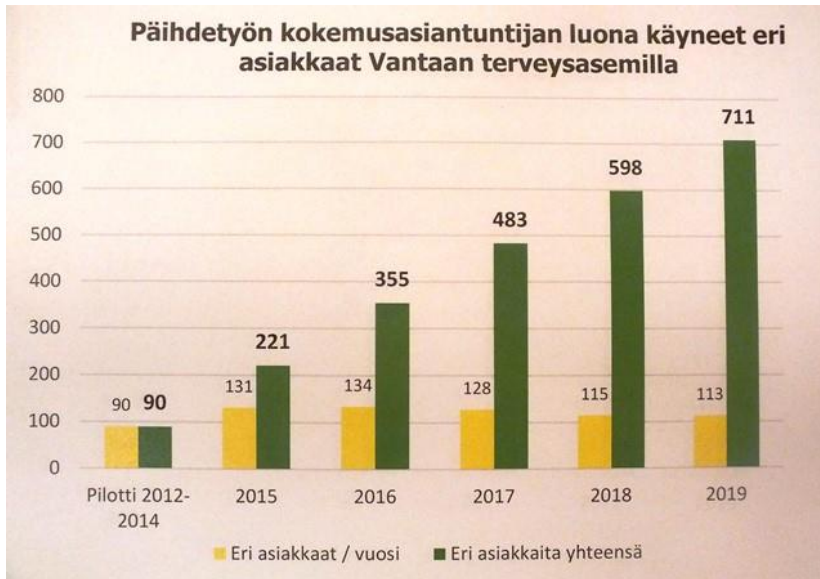
Jäin eläkkeelle keväällä 2021

Päihdetyön kokemusasiantuntija Vantaan terveysasemilla - asiakasmäärät 2012-2019

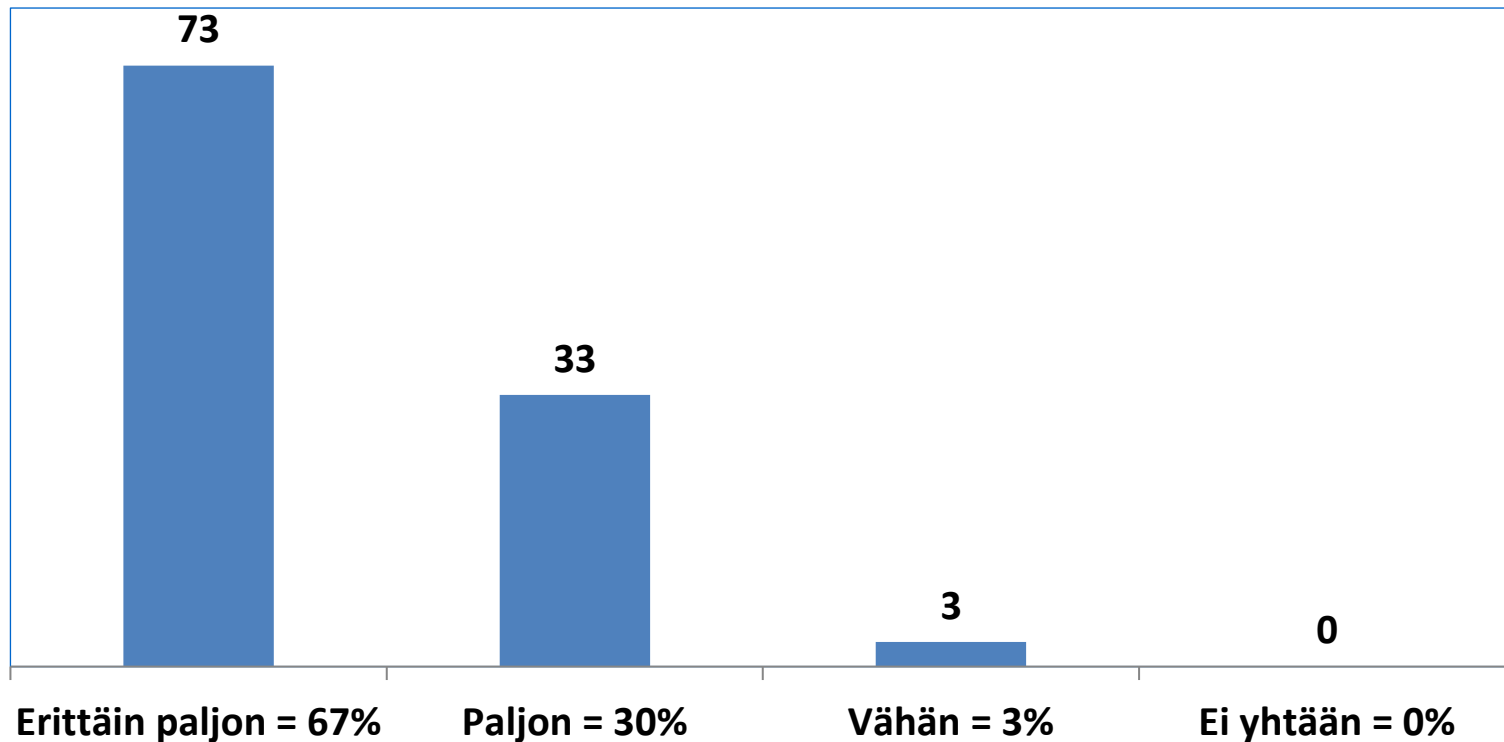
Asiakasvastaanotot 2-3 päivää/viikko

Vantaa perusti Suomen ensimmäisen kokemusasiantuntijan vakanssin 2018

Asiakastyytyväisyyskysely päihdetyön kokemusasiantuntijan asiakasvastaanotolla Vantaan Korson terveysasemalla käyneille 2012-2014 (N=109kpl)

Oliko Sinulle HYÖTYÄ siitä, että kokemusasiantuntijalla oli omakohtainen kokemus päihdesairaudesta ja siitä toipumisesta?

Terveysalan ammattilaisten kommentteja päihdetyön kokemusasiantuntijan työstä Vantaalla 2/2021

- ▶ **Terveysaseman osastonhoitaja:** "Olet ollut tärkeä työntekijä. Olemme saaneet lähettää luoksesi potilaita, jotka tarvitsevat vertaistukea. Kun tuki tulee henkilöltä, jolla itsellä on ollut päihdeongelma, on se vaikuttavampaa kuin ammattilaisen tuki. Toivon, että terveysasemalla olisi enemmän vertaistukea tarjoavia henkilöitä, sillä nämä ovat tärkeä linkki ammattilaisen rinnalla".
- ▶ **Terveysaseman osastonhoitaja:** "Mielestäni kokemusasiantuntijan työ on merkityksellistä. Asiakkaan on helpompi lähestyä kokemusasiantuntijaa kuin tulla terveydenhuollon ammattihenkilökunnan vastaanotolle. Kokemusasiantuntijalta löytyy asiakkaan ongelmaan realistinen näkemys, ja kokemusasiantuntija ymmärtää asiakkaan tarpeet paremmin".

Terveysalan ammattilaisten kommentteja päihdetyön kokemusasiantuntijan työstä Vantaalla 2/2021

- ▶ **Terveysaseman ylilääkäri:** "Päihdetyön kokemusasiantuntija on todella tarpeen terveysasemalla, ja tarjoaa monelle "matalan kynnyksen" avun päihteistä irtaantumiseen. Kokemusasiantuntijan vastaanotto on oiva keino tarjota päihderiippuvaiselle vertaistukea ja käytännön neuvoja".
- ▶ **Terveysaseman ylilääkäri:** "Tiedän, että lääkärit arvostavat päihdetyön kokemusasiantuntijan työtä ja se koetaan tärkeäksi".
- ▶ **Terveysaseman ylilääkäri:** "Potilailta olen kuullut pelkkää positiivista palautetta kokemusasiantuntijan avusta".
- ▶ **Terveysaseman ylilääkäri:** "Olen kertonut kokemusasiantuntijan palveluista aina uudelle lääkärille alkuperähdytyksessä. Omasta mielestäni tällainen palvelu on loistavaa - päihdeongelmat ovat niin yleisiä ja pysyvät usein pitkään piilossa".

Terveysalan ammattilaisten kommentteja päihdetyön kokemusasiiantuntijan työstä Vantaalla 2/2021

- ▶ **Ehkäisevän päihdetyön yksikkö, sosiaalityöntekijä:** "Kokemusasiiantuntijan vastaanotto istuu terveysasemalle erittäin hyvin ja madaltaa kynnystä hakea apua päihdeasioihin. Kokemusasiiantuntijan vastaanotto voi motivoida harkintavaiheessa olevaa asiakasta hakeutumaan päihdepoliklinikalle, päihdevierotukseen tai vertaistukiryhmiin. Kokemusasiiantuntijan tapaaminen antaa toivoa ja tietoa ihmiseltä, jolla on omakohtaista kokemusta päihdeongelmasta toipumisesta. Tulevaisuuden sote-keskuksissa tavoitteena on, että asiakas saa kaikki tarvitsemansa sosiaali- ja terveystyöpalvelut joustavasti ja oikea-aikaisesti samasta paikasta - myös mielenterveys- ja päihdehuollon perustason palvelut. Toivon, että tulevaisuudessa suunnitelmassa pidetään kokemusasiiantuntijoiden vastaanottoja aktiivisesti esillä, ja että kokemusasiiantuntijat otetaan mukaan sote-keskusten suunnitteluun".

Terveysalan ammattilaisten kommentteja päihdetyön kokemusasiantuntijan työstä Vantaalla 2/2021

- ▶ **Peijaksen sairaala, sairaanhoitaja:** "Kokemusasiantuntijoiden pitämät koulutukset ovat ammattilaisille erittäin arvokkaita - ne auttavat ammattilaisia ymmärtämään päihdeongelmaisten ajatusmaailmaa ja riippuvuussairautta. Kokemusasiantuntija on tärkeä yhteistyötaho moniammatillisissa tiimeissä. Kokemusasiantuntijat ohjaavat potilaita omien kokemusten perusteella kolmannen sektorin palveluihin, mikä helpottaa resurssipulaa - ja ennen kaikkea tukee potilaita toipumisen tiellä. Potilaat saavat kokemuspohjaista vertaistukea ja neuvoja kohti päihitteettömyyttä / muutosta. Vertaistuki on joskus jopa tärkeämpää kuin kirjanoppineiden ammattilaisten apu, sillä potilaat kaipaavat eri muutosvaiheissa ymmärrystä ja konkreettisia keinoja muutoksen tueksi."

Linkkejä - päihdetyön kokemusasiantuntija

- ▶ [Päihteistä toipuneen kokemusasiantuntijan vastaanotto osana terveysasemalla tehtävää päihdetyötä | Innokylä \(innokyla.fi\)](#)
- ▶ [Pilottihanke päihdetyön kokemusasiantuntija. Korson terveysasemalla Vantaan kaupunki, terveyspalvelut - PDF Ilmainen lataus \(docplayer.fi\)](#)
- ▶ [Kokemusasantuntijat ja vertaistuki - korvaamaton apu päihdekuntoutujille näkymä \(journal.fi\)](#)
- ▶ [Kokemusasantuntijoita-koilutetaan-sosiaali-ja-terveyspalveluihin.pdf \(a-kiltojenliitto.fi\)](#)
- ▶ KAP Vantaa kokemusasiantuntijapankki -hanke 2020-2022
<https://kapvantaa.fi/>
- ▶ KoKoA - koulutetut kokemusasiantuntijat ry
<https://www.kokemusasantuntijat.fi/>

Kiitos

Blogi kirjoituksia päihdetyön kokemusasiantuntijoiden, vertaistuen ja päihdejärjestöjen tärkeydestä sote-palveluissa ks. linkki

Tekijä: Hannu Ylönen | Uusi Suomi Puheenvuoro

